

TIỂU THUYẾT HOA HỒNG (bài 3)

LE ROMAN DE LA ROSE
GUILLAUME DE LORRIS và
JEAN DE MEUN

KIỆT TÁC THI CA NƯỚC PHÁP THỜI TRUNG CỔ

NHẤT UYÊN PHẠM TRỌNG CHÁNH
Dẫn nhập và chuyển ngữ thơ lục bát

THI CA KHÚC III

Cây trái và súc vật trong vườn. Nguồn suối Tụ Kỳ (Narcisse). Hiện hiện đóa hoa hồng.

TÓM LƯỢC

Lorris nhân vật "tôi" dạo vườn quan sát các loài cây cỏ. Vòng ca múa tàn mọi người ngồi nghỉ với bạn tình mình dưới gốc cây. Lorris cô đơn đi dạo quanh khắp vườn nào ngờ chàng thanh niên Diệu Nhân hóa thân Thần Tình Yêu luôn theo dõi. Lorris liệt kê các loại cây trái trong vườn, và các loài súc vật. Đến cạnh cây thông lớn, nguồn suối Tình Yêu nơi chàng Tụ Kỳ chết tuổi thanh xuân. Tụ Kỳ chỉ yêu mình, nàng Phần Ảnh yêu chàng nhưng không được đáp lại, nàng buồn bã và chết, trước khi chết nàng cầu Trời trừng phạt Tụ Kỳ, Thần Tình Yêu đã trừng phạt, một hôm chàng soi mình trên bóng nước, ánh sáng phản chiếu vào hai tảng đá trắng dưới nguồn nước làm nhan sắc bị biến đổi, Tụ Kỳ lo âu và chết đi trong tuổi thanh xuân. Lorris tả hoa hồng trong vườn và tìm thấy hoa hồng yêu thích của mình.

Tôi tò mò muốn xem qua,	1283
Tất cả cây trái, loài hoa vườn vào.	
Ngắm nhìn hoa cảnh đẹp nào,	
Khắp vườn cây thẳng lá đào xanh tươi.*	
Cây thông, cây du, cây lê,*	
Các vòng ca múa say mê cũng tàn.	
Phần lớn người múa đã cùng,	
Bạn tình bên dưới bóng râm mát ngồi.	1290
Dưới bóng cây kể chuyện vui,	
Trời ơi ! đẹp thật cuộc đời thế sao !	
Điên thật nếu không muốn nào,	
Không muốn cuộc sống thanh cao vườn này.	
Cuộc sống thành thơ đẹp thay,	
Tưởng chừng chỉ có nơi đây Thiên đường.	
Với người mình yêu mến thương.	
Tôi rời cảnh ấy, cô đơn một mình.	
Vòng quanh vườn để đỡ buồn,	
Mong tình yêu đến cuộc tình với ta.	1300
Nào hay Thần hóa thân ra,	
Chàng trai Diệu Nhân, Thần là Tình Yêu.	
Thần chẳng bận tâm chi nhiều,	
Cung vàng chẳng đổi luôn đeo bên mình.	
Tình Yêu cấm nỗ giương cung,	
Chẳng chi chậm trễ, thần linh bắt đầu.	
Giương cung và bắn nhanh mau,	

Cùng lúc năm mũi tên đua sẵn sàng.
 Mũi tên cứng mạnh và nhanh,
 Thần Tinh Yêu dõi theo tâm từ xa. 1310
 Bắn mũi tên vào tim ta,
 Chỉ Trời cứu vết thương đà tử vong.
 Nếu Thần nhắm tôi bắn cung,
 Nhưng tôi lại chẳng biết thân điều này.
 Tôi thông dong dạo đó đây,
 Khắp vườn đỡ tủi, vườn đây niềm vui.
 Thần theo dõi bước chân tôi,
 Nhưng tôi lại chẳng ngừng nơi chốn nào.
 Thăm hết cả vườn xem sao,
 Khu vườn vẽ bản đồ theo địa hình, 1320
 Theo đúng khung vạch hình vuông,
 Chiều ngang vườn cũng bằng cân chiều dài.
 Chẳng có cây mang trái sai,
 Và cũng chẳng có gốc cây xù xì.
 Trong vườn có một hay hai,
 Loại cây xấu xí khó coi chẳng trồng,
 Vài hàng cây táo trong vườn,*
 Tôi còn nhớ rõ cây đơm đỏ hồng.
 Trái ăn tốt cho bệnh nhân,
 Cây hồ đào cũng được trồng khắp nơi. 1330
 Đến mùa trái chín hột cây,
 Như muýt-ca hột hương này thơm lâu.*
 Chẳng nhạt hay đắng mùi,
 Cây hạnh nhân cũng khắp nơi trong vườn.*
 Cây và xanh tươi um tùm,*
 Và nhiều tàu lá cây xanh chà là.*
 Nếu cần hương vị đậm đà,
 Cây đinh hương cũng tìm ra trong vườn.*
 Và cây cam thảo ngọt thơm,*
 Những hương vị mới bốn phương lạ kỳ. 1340
 Củ nghệ, hồi và quế chi.*
 Nhiều hương liệu lạ chẳng gì biết tên.
 Nhưng ăn xong còn vị ngon,
 Trong vườn còn có cây trồng biết bao.
 Cây mộc quả, và cây đào.*
 Nhiều cây hạt dẻ, hồ đào, táo ngon.*
 Lê, nếp, mận trắng và đen,*
 Trái anh đào đỏ thắm hồng tươi ngon.*
 Trái thanh lương, dẻ nâu, bông vang.*
 Hàng cây thẳng với cùng hàng cây thông.* 1350
 Cao cao khắp khu vườn trồng.
 Cây ô liu với bách tùng ít hơn,*
 Nơi đây hiếm thấy được trồng.
 Cây du to lớn thân vươn vút trời.*
 Cây trăn, cây dẻ cao vời,*
 Cây phủ thẳng đứng, tần bì, cây trâm.*
 Cây phong, cây tùng, cây sên,*
 Tả làm sao hết cây xanh trong vườn.
 Bao nhiêu là loại cây trồng,

Nhiều rườm rà thật khó lòng cho tôi. 1360
 Nếu kể cho hết các loài,
 Được trồng nhiều lúc khác thời gian qua.
 Các cây trồng cách nhau xa,
 Cách khoảng năm sáu thước xưa được trồng.*
 Là cây cao đẹp bóng râm,
 Và vòm lá rộng trên tầng cây cao.
 Giữ sức nóng tự trên cao,
 Mặt trời không xuống nhiều vào gốc cây.
 Không đủ một giờ trong ngày,
 Soi được mặt đất quanh cây xanh rờn. 1370
 Cỏ mềm dưới gốc khô cần.
 Trong vườn vui sống một đàn hoẵng, mang.*
 Một đàn sóc thật là đông,
 Leo trên cành, nhảy tưng bưng trong cây.
 Đàn thỏ chơi giỡn cả ngày,
 Rời hang ổ với cả bày tung tăng.
 Hơn ba mươi cách lảng xãng,
 Qua thời gian nhảy lòng vòng dạo chơi.
 Và gặm ngọn cỏ xanh tươi. 1380
 Gần nơi ngọn suối sáng ngời chảy tuôn,
 Chẳng sinh vật ếch nhái buồn,
 Chỉ có cây rậm trong vườn bóng râm.
 Tôi không thể đếm hết vườn,
 Một dòng suối nhỏ lượn vòng quanh cây.
 Hoan Lạc sửa sang vườn này,
 Nước trong róc rách thềm thì êm tai.
 Một điệu nhạc muốn nghe hoài.
 Chung quanh con suối bên bờ dòng thanh.
 Một nguồn thác trắng trào tuôn,
 Lơ thơ vài đám cỏ mềm rậm xanh. 1390
 Nơi đây có thể yên nằm,
 Bên người yêu, chiếc gối mềm cỏ thơm.
 Vì đất ẩm ướt và êm,
 Nhờ có ngọn suối chảy đem nước nguồn.
 Tươi lên hoa cỏ tươi luôn,
 Làm cho mặt đất khu vườn đẹp xinh.
 Chốn này hoa lạ, cỏ xanh,
 Ngàn hoa bùng nở trong vòng thành luôn,
 Mùa hè cho đến mùa đông,
 Có nhiều hoa tím rất xinh trong vườn.* 1400
 Hoa dương-vân nhỏ điểm xanh,*
 Có hoa nở trắng đơm bông lạ lùng.
 Hoa vàng, hoa đỏ thắm hồng.
 Đất này thật sự hồng ân thấm nhuần.
 Điểm tô muôn sắc tưng bừng,
 Ngàn hoa nở thắm tươi trông đủ màu.
 Hương thơm tuyệt diệu thanh tao,
 Tôi không thể kể ra sao dong dài.
 Thật là kỳ diệu thú vui,
 Phải nên im lặng chẳng lời nói thêm. 1410
 Vì tôi không chữ nói lên,

Tất cả vẻ đẹp của vườn này thôi.
 Tôi không nói được nên lời,
 Tôi đi phía phải để rồi bắc ngang,
 Rồi qua phía trái khu vườn.
 Cuối cùng đi khắp vòng quanh khu vườn.
 Tôi đã hoàn toàn thấy trông.
 Thần Tình Yêu, có lúc chân theo cùng.
 Dõi theo như một thợ săn,
 Đợi chờ con vật trong tầm thích nghi. 1420
 Cho một mũi tên tức thì.
 Cuối cùng tôi đã thật vui chón này.
 Và tôi cũng đã đến nơi,
 Một nguồn suối chảy dưới thông êm đềm,
 Thông thời Charlemagne hay Pépin *
 Chẳng bao giờ thấy đẹp hơn thông già.
 Mọc thẳng vút tận trời xa,
 Hơn các cây khác ngọn ra thế này.
 Đá cẩm thạch bên thân cây, 1430
 Thiên nhiên thật khéo bàn tay vẽ vờ
 Dưới cội thông. nguồn suối khơi,
 Trên đầu tảng đá chữ thời khắc ghi.
 Hàng chữ nhỏ kỷ niệm gì,
 Hàng chữ kỷ niệm chép ghi mấy dòng :
 "*Nơi Tự Kỷ chết thanh xuân*",
 Tự Kỷ công tử thuở còn thiếu niên.
 Thần Tình Yêu vẫy lưới giăng,
 Đến mức tra tấn cõi lòng tự thương.
 Làm chàng trai hóa muợn phiền, 1440
 Tự thương mình đến đau thương lìa trần.
 Phản Ảnh quý tộc công nương,
 Yêu chàng hơn cả, nhất trên cõi đời,
 Nhưng chàng ngược đãi nàng, thời
 Bao rằng yêu nhất trên đời chẳng ai.
 Nàng đón đau chết đi rồi,
 Vì chàng yêu sắc tuyệt vời mình thôi.
 Lòng đầy cao ngạo, khinh người,
 Không cho ai được, một lời yêu thương.
 Dù xin xỏ, cầu khẩn tình,
 Mà chàng cứ muốn tìm đường lánh lui, 1450
 Cứ từ chối khéo nàng hoài,
 Đau lòng cơn giận ngày thời bốc cao,
 Âm thầm chết trong đờn đau,
 Trước khi nàng chết cầu sao cho Trời,
 Xin Ngài trừng phạt chàng trai,
 Trừng phạt Tự Kỷ tìm hoài đổi thay,
 Chàng chẳng yêu ai đắm say,
 Làm nàng cay đắng mỗi ngày đón đau.
 Lòng nàng cháy bỏng tình yêu,
 Ai yêu, chàng chẳng thương yêu không hề. 1460
 Chẳng hay biết, chẳng lắng nghe,
 Những niềm đau xót vổ về tình chung,
 Làm nàng nhục nhã trong lòng.

Lời cầu lý trí lương tâm con người.
 Thượng Đế nghe, chấp thuận lời.
 Một hôm Tụ Kỳ rong chơi chốn này.
 Đến nguồn suối mát trong đây,
 Ngã mình trên cỏ xanh dày ấm êm.
 Sau một ngày dài đi săn,
 Chàng thật mệt nhọc trong công việc này. 1470
 Chạy các núi, thung lũng dài,
 Chàng thật là khát vì trời nắng hanh.
 Hồn hể hơi thở nhọc nhằn.
 Và khi chàng đến nơi nguồn suối đây.
 Cây thông bao phủ cảnh đây,
 Che phủ khắp cả đường đi suối ngàn,
 Chàng chỉ nghĩ đến suối trong,
 Trước suối nghiêng bóng cả thân hoàn toàn.
 Trước khi uống nước trong dòng,
 Trong dòng suối mát chợt nhìn dung nhan. 1480
 Khuôn mặt, chiếc mũi, miệng xinh,
 Nhìn vào khuôn mặt, chàng trông sửng sờ.
 Vì Phản Ảnh làm làm to.
 Làm chàng tưởng tượng khô ngô, một người.
 Vượt hơn tất cả trên đời,
 Thần Tình Yêu đã đến nơi trả thù,
 Cho nổi kiêu ngạo khinh khi,
 Mà Tụ Kỳ chẳng biết chi ngoài mình.
 Chàng đã nhận hậu quả mình.
 Thần truyền sai khiến cho nguồn suối trong, 1490
 Tụ Kỳ ghen chính bóng mình,
 Và chàng đã chết cuối cùng nơi đây.
 Là tất cả câu chuyện này,
 Hậu quả khi chỉ thấy nơi bóng mình.
 Hoàn toàn vui sướng tự thân,
 Chàng không còn thấy sức mình nơi đâu.
 Chẳng còn cố gắng, mong cầu.
 Mất cả hy vọng bấy lâu trong người.
 Không còn ý nghĩa cuộc đời,
 Và chàng đã chết một thời gian sau. 1500
 Khi ta đón nhận người yêu,
 Một người con gái mỹ miều yêu thương,
 Sự đáp ứng chẳng xứng tình .
 Nương tử bị xử tội tàn yêu thương.
 Hãy xem tấm gương tình trường,
 Nếu người yêu đã vì tình chết đi.
 Trời sẽ trừng phạt lòng này.
 Khi tôi nhìn thấy chữ ghi trên nguồn,
 Tôi lòng hồ nghi chẳng còn.
 Nơi đây Tụ Kỳ chết trên suối nguồn. 1510
 Tôi đi một chút xa hơn,
 Tôi chẳng can đảm quay sang mắt nhìn.
 Lo sợ xâm chiếm tâm hồn,
 Chuyện chàng Tụ Kỳ ghi trong cõi lòng.
 Sợ rủi ro khiến bực mình.

Nhưng tôi suy nghĩ tôi còn thể đi,
 An lành bên nguồn suối này.
 Quanh dòng suối chẳng sợ gì đau thương.
 Điều điên rồ báo động mình,
 Và tôi đã đến lại gần suối hơn. 1520
 Khi tôi đã đến cạnh bên,
 Tôi cúi đầu xuống nhìn triển nước tuôn.
 Sỏi đá nhìn thấu đáy dòng,
 Mặt nước lóng lánh còn hơn bạc ròng.
 Nơi đây là chốn ngọn dòng,
 Mọi người đều thấy suối ngàn đẹp xinh.
 Nước trong mát đổi thay luôn,
 Và ngày đêm mãi từ nguồn chảy thông.
 Bởi hai mương nước sâu dòng,
 Chung quanh cỏ rậm hoa đồng mọc lên. 1530
 Loài cỏ lạ dày và êm,
 Mùa đông không chút héo tàn rụi đi.
 Vì dòng nước vẫn rầm rì,
 Tận cùng nguồn suối gần chi phía lê.
 Có hai tảng đá pha-lê,
 Làm tôi chú ý, mãi mê ngắm hoài.
 Thật lạ điều nói ra thời,
 Thật là kỳ diệu hơn lời nói, trông.
 Bây giờ bạn thấy, ngắm nhìn,
 Khi mặt trời sáng, ánh dương soi vào. 1540
 Xuống nơi nguồn suối trong veo,
 Ánh sáng phản chiếu xuyên theo nước nguồn.
 Bao màu sắc rực rỡ lên,
 Qua pha-lê bởi ánh dương mặt trời.
 Trở nên : vàng, xanh, đỏ tươi..
 Đá pha-lê bóng sáng soi diệu kỳ.
 Cả khu vườn bỗng tức thì,
 Cây cỏ, tất cả vật chi trong vườn,
 Thành vật phản ảnh điểm trang.
 Để bạn hiểu được ảnh hình thấy trông, 1550
 Tôi đưa ra thí dụ rằng,
 Cũng như thế đó gương làm mắt trông.
 Những điều không trước mắt nhìn,
 Mà điều trông thấy không màn the qua,
 Màu sắc hình dáng nhận ra,
 Tất cả trông thấy của ta cách này.
 Đá pha-lê, tôi nói rõ đây,
 Cả khu vườn cũng phơi bày mắt trông.
 Như nhìn bóng dưới nước trong,
 Tất cả sự vật ở trong vườn nào. 1560
 Chỉ thấy phân nửa vườn vào.
 Thấy được tức khắc ra sao khu vườn.
 Cái còn lại lần lượt trông,
 Chỉ một phần nhỏ được nhìn thấu ra.
 Không có những chi tiết qua,
 Sự thật qua đó như là dấu đầu.
 Phần che dấu, giữ nơi nào ?

Thật là cái kính hiểm nghèo nơi đây.
 Chàng Tự Kỷ ngạo kiêu này,
 Đã soi gương mặt, mắt ngời sáng trong. 1570
 Làm thế rơi ngược bóng hình.
 Chàng ta chết với bóng mình bên trong.
 Kể nào soi xuống tấm gương,
 Chẳng ai bảo vệ, chẳng lương y nào,
 Tránh cho đôi mắt thấy, đau,
 Chẳng còn nhận được đường vào tình yêu.
 Gương hồng nhiều người cấp cao,
 Kể hiền, kể tỉnh làm sao canh chừng.
 Rơi vào cái bẫy chóng nhanh,
 Còn thì kẻ mới sa chân mê cuồng. 1580
 Nơi đây tình biến đổi đường,
 Nơi đây ý nghĩa, cách làm ích chằng.
 Đơn thuần khát vọng cuộc tình,
 Chẳng ai có đủ khả năng lái chèo.
 Vì Cupidon, con Vệ Nữ đã gieo,*
 Bao nhiêu hạt giống tình yêu nơi này.
 Thấm vào cả nguồn suối đây,
 Đã làm êm dịu chốn này, hay chằng ?
 Lưới giăng và bẫy đã căng,
 Bắt các công tử, nương nương chốn này. 1590
 Thần Tình bắt tựa chim bay,
 Bởi vì những hạt giống này đã gieo.
 Nguồn nước ấy được gọi theo,
 Đúng tên "Nguồn Suối Tình Yêu" chốn này.
 Nhiều lần tôi đã trình bày,
 Đề tài tiểu thuyết nơi đây chuyện tình.
 Chưa bao giờ sẽ rõ hơn,
 Tất cả sự thật tôi toan giải bày,
 Tôi sẽ nói bí mật này. 1600
 Trong khi tôi mãi nơi đây ngắm nhìn.
 Dừng chân bên nguồn suối trong,
 Nhìn tảng đá trắng bên dòng sáng soi.
 Hiện ra trăm ngàn chuyện thối,
 Thật là khổ sở mà tôi ngắm nhìn.
 Ôi ! bao nhiêu nỗi thở than,
 Chiếc gương kia đã cư mang lỗi lầm.
 Nếu tôi đến trước gương trần.
 Nếu có sức lực uy quyền nơi tôi,
 Không bao giờ trước nó thối,
 Vì ngay lập tức ngã rơi chẳng còn. 1610
 Sẽ bị bắt phản bội lòng,
 Trong tấm gương đá giữa ngàn chuyện ra.
 Vài cụm hồng nở đầy hoa,
 Ở vài nơi khoảng cách xa trong vườn.
 Lũy rào khép kín bao quanh,
 Làm lòng tôi lại càng thêm muốn ngay.
 Tôi chẳng bỏ cuộc vì Pavie,
 Chẳng cho Pâris ra đi kiếm tìm.*
 Nơi có khóm to hoa hồng,

Bàn tay mê mẫn mùi hương dịu dàng. Khi mê dại quuyến tâm hồn, Bàn tay người cũng dục lòng đam mê. Hương về khóm hồng gần kề, Bước chân tôi bước đi về gần bên. Mùi hồng thoang thoảng ngát hương, Thấm vào trong tận cõi lòng của tôi. Chẳng có gì cản ngăn thôi, Nếu tôi không sợ tay người gai đâm. Thì tôi đã hái nụ hồng,	1620
Bàn tay tôi đã nghe hương thấm tràn. Tôi sợ hãi tiếc trong lòng, Ngại vì điều sợ mất lòng chủ nhân, Vị lãnh chúa của khu vườn. Hoa hồng nhiều quá trong từng khóm tươi, Đẹp hơn hoa sắc dưới trời, Có hoa đang nụ khép vờ cánh xuân. Có hoa nụ đã lớn hơn, Có hoa đã sắp vẹn toàn nở tung. Mùi hương hoa cùng đua chen, Sẵn sàng nở đoá hồng thơm rạng ngời.	1630
Ghét hoa chẳng có ai thôi ! Các hoa nở lớn hương phai nhụy tàn. Hoa đẹp trên khắp lối đường, Hoa nụ mới hái trên cành vẫn tươi, Hai ba ngày giữ được lâu, Lòng tôi yêu thích biết bao hoa hồng. Mắt tôi chưa thấy đẹp hơn. Kể trông được một khóm trong số này, Đã là vui thích mê say, Nếu tôi kết một chùm đây hoa vòng.	1640
Tôi sẽ yêu hơn kho tàng, Giữa các búp nụ chọn trong khóm hồng, Một nụ hoa thật tuyệt xinh, So sánh tất cả loại hồng khác nhau. Chẳng có hoa khác hơn nào, Lòng tôi say đắm càng yêu càng nhìn. Màu sắc kỳ diệu trong thanh, Làm nên hoàn hảo, thiên nhiên hoàn thành . Lá có bốn đôi trên cành, Thiên nhiên sắp đặt cây hồng khéo sao !	1650
Theo thứ tự lần lượt nhau, Cọng lá bên phải che bao tận cùng. Về phía trên một nụ hồng, Làm cho thẳng đứng lá cành chẳng nghiêng. Hương thơm êm nhẹ chung quanh, Tỏa lan ra khắp không gian dịu dàng. Mùi hương thơm tỏa lan tràn, Đắm say ngây ngất sắc hương hoa hồng.	1660
	1668

CHÚ THÍCH

1327. Cây táo : pommier, cây bom. Cây thường trồng trong vườn Âu Châu. Việt Nam không có cây này, cây jujubier, trái jujube có trong thuốc Bắc của Trung Quốc cũng gọi là cây táo, trái táo.
1330. Trong đoạn thơ này tác giả tả khu vườn phong phú đầy đủ các cây trái tương trưng cho vườn Địa Đàng. Cây hồ đào : le noyer
1332. Muýt ca : le noix de muscade, nhục đậu khấu.
1334. Cây hạnh nhân : les amandiers.
1335. Cây vả : figuier.
1336. Cây chà là : dattier.
1338. Cây đinh hương : des clous de girofle.
1339. Cây cam thảo : la réglisse
1341. Củ nghệ : le zédoaire. Hồi : Í anis. Quế chi : cannelle.
1345. MỘC QUẢ : coings. Đào tiên : Pêches.
1346. Hạt dẻ : des châtaignes, hồ đào : des noix, táo : des pommes, lê : des poires.
1347. Trái nêp , sơn trà tử : nèfles. Mận trắng và đen : des prunes blanches et noirs.
1348. Trái anh đào : cerises.
1349. Thanh lương : sorbes. Dẻ nâu : noisettes. Bông vang : alises
1350. Cây thối : lauriers, lá xanh bóng người Hy Lạp kết thành vòng đội trên đầu người thắng cuộc thi thể thao.
1352. Cây ô liu : olivier . Bách tùng : cyprès.
1354. Cây du : ormes.
1355. Cây trần : charmes. Cây dẻ: hêtres.
1356. Cây phủ : coudriers. Cây tần bì : frênes. Cây trâm : trembles.
1357. Cây phong: érafles. Cây tùng: sapins élevés. Cây sên: chênes.
1364. Thước xưa bằng 1m 949.
1372. Con hoàng : daims, con mang : chevreuil.
1386. Cây lê đá : sorbiers
1400. Hoa tím (violette)
1401. Hoa màu xanh da trời nhỏ nhỏ, dương vân (pervenches), tự điển ĐDA : nhận lai hồng.
1426. Charlemagne (742-814), vua des Francs, triều đại Carolingiens cai trị một phần lớn Âu Châu ngày nay. Pépin le Bref (714-768). vua des Francs 751-768 con Charles Matel, cha Charlemagne. Câu thơ này có ý là cây thông đã hơn 500 năm.
1585. Cupidon, con Vénus là tên Thần Tình Yêu.
1618. Pavie: vùng Lombardie nước Ý, nơi trận đánh cuối cùng Đế Quốc La Mã Tây Phương sụp đổ thế kỷ thứ 5.
- Pâris trong thần thoại Hy Lạp, chuyện quả táo bất hoà, được thần Vệ Nữ ban thưởng vì phán xét Vệ Nữ đẹp nhất so với nữ thần Héra và Athéné, nên cho mượn dây thắt lưng quyến rũ Hélène, gây ra cuộc chiến thành Troie.

THI CA KHÚC IV

Các mũi tên Tình Yêu. Vinh danh Tình Yêu. Sự điều khiển của Tình Yêu.

TÓM LƯỢC :

Tác giả ẩn dụ lòng chàng trai trẻ khi bắt đầu yêu, làm theo trái tim không còn lý trí, bằng chuyện bị Thần Tình Yêu bắn tên.

Lorris say mê hoa hồng, nhưng Thần Tình Yêu lần lượt bắn tên “ yêu” vào tim Lorris nhân vật “tôi”, năm mũi tên và hậu quả từng mũi tên : Tuyệt Đẹp, Giản Đơn, Thật

Thà, Đồng Hành và Đẹp Gắn Giống Nhau. Lorris phải qui hàng Thần Tình Yêu và trở thành tù nhân phục vụ Thần. Thần khóa trái tim bằng một chìa khoá vàng.

Tôi chẳng còn muốn rời chân,
Và tôi càng muốn lại gần hái hoa, 1670
Nếu tôi đưa bàn tay qua,
Những chiếc gai nhọn mọc ra trên cành.
Làm tôi không dám kể gần,
Cánh gai sắc nhọn sẽ đâm cắt vào.
Cây tầm ma, gai góc bao,*
Tôi không có thể bước vào, tiến lên.
Vì tôi sợ sẽ đau hơn.
Thần Tình Yêu đã giương cung nỏ rồi.
Theo chân và chờ đợi thời, 1680
Luôn luôn theo dõi bước tôi nơi này.
Sẵn sàng lấy nỏ ngón tay,
Khắc cung đã đặt căng dây nỏ vào.
Tôi cũng chẳng hay biết nào.
Vì tôi đã chọn trong bao nọ hồng.
Thích hơn nọ khác trong vườn,
Thần đã gắn một mũi tên sẵn sàng.
Dây giương đến tận khắc cung.
Và nâng chiếc nỏ lên tầm tai ngang.
Chiếc nỏ kỳ diệu phi phạm,
Bắn vào tôi một mũi tên yêu vì, 1690
Qua tầm mắt nhắm tên đi,
Mũi tên cắm đúng tức thì vào tim.
Một cơn lạnh ngạt tâm hồn,
Dưới áo lót mỏng rẩy run cả người.
Khi tôi bị trúng tên thời,
Ngã lảo đảo xuống đất người tôi lộn nhào,
Trái tim như thiếu mất nào,
Tim tôi như biến, xuyên xao ngạt tràn.
Và nằm bất tỉnh mê man, 1700
Khi tôi tỉnh dậy sau cơn mộng dài,
Cảm giác lý trí phục hồi,
Cảm thấy yếu đuối chơi vơi tưởng chừng,
Mất đi lượng lớn máu hồng,
Dù mũi tên bắn đã xuyên qua người,
Chẳng một giọt máu nào rơi,
Mà còn trái lại, khô rời vết thương.
Và tôi cầm lấy chuỗi tên,
Hai tay tôi gắng sức liến rút lên,
Hơi sức mệt nhọc mỗi mòn,
Tôi kéo thật mạnh cuối cùng trong tay. 1710
Cánh tên cuối thanh gỗ dài.
“Tuyệt Đẹp” nơi khắc mũi này gọi tên.
Ở nơi gần chỗ ngạnh tên,
Tên vào tim khó kéo lên được nào,
Mặc dù tim chẳng máu trào.
Dòng máu cũng vẫn ra vào trong tim,
Chẳng một giọt máu chảy tuôn,

Tôi đầy bối rối muộn phiền không thôi.
 Vì hiểm họa tăng gấp đôi,
 Vì chẳng biết vết thương tôi thế nào. 1720
 Vết thương sẽ chữa làm sao ?
 Tìm đâu cây cỏ, rễ nào cứu nguy.
 Tôi không tìm ra lương y,
 Tim tôi lúc quá yêu thay nụ hồng.
 Chẳng còn nghĩ khác trong lòng,
 Ước gì có một quyền năng để mà,
 Cho tôi một cuộc đời hoa,
 Lòng tôi chỉ thấy đậm đà hương thơm,
 Làm tôi đỡ đau đớn hơn,
 Tôi bắt đầu lại bước chân cận kề, 1730
 Nụ hồng hương tỏa say mê,
 Thần Tình Yêu rút ra kẻ trong tay.
 Làm bằng vàng mũi tên đây,
 “Giản Đơn” là mũi tên này thứ hai.
 Làm cho thế giới cuộc đời,
 Cho trai với gái lòng thời yêu đương.
 Khi Thần Tình Yêu đến gần,
 Bắn vào tôi cũng chẳng cần dọa hăm.
 Không bằng sắt thép tên găm, 1740
 Bắn vào con mắt thấu tim tên vào.
 Tên chẳng bao giờ ra nào,
 Tôi tin chẳng gỡ được sao bao giờ.
 Tên như vào gỗ cứng đờ.
 Chẳng phải cố gắng tên chờ mãi trong.
 Sẽ mãi mãi ở trong lòng.
 Nói ra sự thật tâm tình trước đây,
 Nếu tôi yêu đóa hoa này.
 Khát vọng muốn hái tức thì đóa hoa,
 Bao đau đớn, lụy tình sa,
 Càng thêm yêu nỗi đậm đà sắc hương. 1750
 Khát vọng không đổi niềm thương,
 Tôi đến bên đóa hồng vườn nhỏ xinh,
 Vượt hơn hoa tím mùi thơm,
 Dĩ nhiên chẳng muốn dời chân nơi này,
 Tôi không còn từ chối gì.
 Vì tim điều khiển khiến xui việc làm.
 Không ngừng thúc dục tôi nhanh,
 Hướng về nơi chốn hoa hồng yêu thương.
 Nhưng chiếc nỏ đã giương lên,
 Làm tôi ngây ngất yêu đương trong lòng. 1760
 Cho tôi bao nỗi nhọc nhằn,
 Ngược lại làm nỗi thương tâm đậm đà.
 Bắn ra mũi tên thứ ba,
 Được gọi thanh lịch “Thật Thà” là tên.*
 Chuôi tra tia cánh đẹp mang.
 Làm tôi rơi xuống mê man tâm hồn,
 Dưới cây ô liu rậm cành,
 Tôi nằm mê mệt thêm lần khá lâu.
 Khi tôi tỉnh sức, lại mau

Cầm cây tên gỗ, cố nào gắng công. 1770
 Rút tên gỗ ra khỏi lòng.
 Nhưng tôi không sức, còn mong kéo nào.
 Mặc dù cố gắng biết bao,
 Tôi vẫn ngồi mãi gương đau tựa bàn.
 Lòng tôi quay cuồng miên man,
 Vết thương nhức nhối lại càng đớn đau.
 Tôi vẫn lôi cuốn mãi vào,
 Đóa hoa hồng hướng lòng nào đam mê.
 Nhưng chiếc nỏ thật thảm thê,
 Bình thường nỏ cũng làm ghê sợ rồi. 1780
 Như phỏng phải sợ nước sôi,
 Nhưng điều cần thiết luật đời làm nên.
 Dù tôi có khóc liên miên,
 Giữa song sắt, đá ngục bên vách tường.
 Hồn mang mưa đá bay tung,
 Lòng tôi vẫn cứ vẫy vùng mà đi.
 Tình yêu vượt mọi gian nguy,
 Cho tôi can đảm dù đầy gian nan.
 Lòng gan dạ muốn vùng lên,
 Và tôi đứng dậy vững vàng đôi chân. 1790
 Dù yếu đuối sức, bi thương,
 Lòng vẫn cố gắng bước đường tôi đi.
 Chẳng sợ thần bắn nỏ gì,
 Hướng hoa hồng với gan lì say mê.
 Dù cho gai nhọn gần kề,
 Cỏ dại, gai góc bốn bề bủa vây.
 Dù chẳng hề đến nơi này,
 Dù chẳng hề bước qua đây khu vườn.
 Để hái được nụ hoa hồng,
 Phải bước lại lữ ở gần cạnh bên, 1800
 Những cành gai bén nhọn đâm,
 Nhưng tôi thích thú lại gần nơi đây.
 Mùi hương êm dịu mê say,
 Từ hoa hồng tỏa ngát ngáy tâm hồn.
 Lòng tôi vui thích nào hơn,
 Ấy phần ân thưởng cho lòng của tôi.
 Làm tôi không thể bỏ rơi,
 Làm quên đi những phút đời đớn đau.
 Niềm vui thú, sung sướng nào,
 Làm tôi chữa được cơn đau cho lành. 1810
 Tôi thành tự tin nơi mình,
 Chẳng bao giờ có gì làm sướng hơn.
 Muốn ở lại, chẳng bỏ luôn,
 Nhưng khi tôi ở lại gần thật lâu,
 Thần Tình Yêu bắn tim đau,
 Tim tôi là cái đích vào nỏ giương.
 Lại tiến công và bắn tên,
 Cho tôi tình cảnh đau thương muộn phiền.
 Mũi tên nữa lại bắn lên,
 Từ dưới lòng ngực, vết thương tim hồng. 1820
 Một vết thương mới đau lòng,

Một mũi “Đồng Hành” là tiếng gọi tên.
Nó chẳng làm cho giảm nhanh,
Lời thương xót các công nương, các bà,
Nỗi đau đớn càng lớn ra,
Những vết thương thật xót xa tâm hồn.
Tôi đã ngắt xiu ba lần,
Lại sớm hồi tỉnh, lại càng thở than.

1830

Vì nỗi khổ đau mênh mang,
Chẳng còn hy vọng bẻ bàng lòng tôi.
Chẳng chờ hết bệnh nữa rồi,
Tôi chỉ muốn chết hơn, đời đớn đau.
Cuối cùng đã hiểu ra sao,
Vĩ tình tử đạo, ý nao của Thần.

Tôi không thể tránh số phần.
Thì trong lúc đó là Thần gương cung.

Mũi khác rất thích của Thần,
Mà tôi biết nó mạnh hơn thế nào.

Tên gọi “Đẹp Gắn Giống Nhau”

Nó chẳng để kẻ yêu đau hối lòng.

1840

Phục vụ dù khổ trăm lần,

Mũi tên bén nhọn xuyên tằm cắt ngang.

Như dao cạo râu thép lam,

Nhưng Thần Tình giảm bớt phần cứng đi,

Mũi nhọn thuốc cao tằm chi,

Để mà tránh khỏi lúc khi bắn vào,

Vì không muốn tôi chết mau,

Hắn Thần muốn bớt đớn đau rần rần.

Khi bị mũi nhọn tên đâm,

Hắn là cũng được đôi phần khổ tâm,

1850

Thần Tình Yêu tự tay làm,

Người chung tình được an lòng yêu thương.

Để qua khỏi cơn muộn phiền,

Thần Tình Yêu đã bắn tên vào lòng,

Một vết thương lớn trong tim,

Nhưng thuốc cao đã tràn lan cả người,

Bởi các vết thương lòng tôi.

Khi tôi tỉnh, tưởng tim thời mất đi.

Tôi sẽ chết hay sâu bi,

Nếu không có thuốc cao này tằm tên.

1860

Tôi đã kéo chuỗi gỗ tên,

Nhưng mũi tên vẫn còn nguyên trong người.

Mũi tên sắc bén còn tươi.

Khi cả năm mũi tên thời cắm sâu.

Tôi chẳng thể kéo ra đâu,

Thật là hữu ích thuốc cao tên thần,

Dù vết thương khổ đau lòng,

Mặc dù thương tích tâm hồn khổ đau.

Đến nỗi mặt đổi thay màu,

Thích thú êm dịu làm sao tên thần.

1870

Êm ái, cay đắng hạp cùng,

Tôi cảm thú vị, tâm hồn nhận chân.

Nó giúp tôi và phiền lòng.

Mũi đâm nguyên cố cho hồn cuồng quay.
Nhưng thuốc cao đỡ đau thay,
Bên kia cháy bỏng, bên này giúp yên,
Bên nâng đỡ, bên ưu phiền.

Thần Tinh Yêu mới đến liền bên tôi.

Trước mặt, một bước nhảy thối,

Đến nơi Thần mới tỏ lời, thét lên :

1880

*“Chàng trai trẻ, người trúng tên,
Chẳng chống lại, chẳng thể quên được gì.
Hãy đầu hàng, chớ làm chi.*

Hãy thành tâm, thiện chí đi qui hàng.

Nhanh chóng sẽ được ban ơn,

Điên rồ nếu muốn chuốc phần khó khăn,

Càng thêm khốn khó muôn phần,

Chỉ còn một cách ăn năn khẩn cầu.

Hướng đến ta mà khấu đầu,

Chống lại ta chẳng thể đâu, được gì !

1890

Chống chẳng có lợi lộc chi,

Chớ kiêu ngạo với Thần vì cuồng điên,

Hãy đầu hàng làm tù nhân,

Ý chí ta muốn giúp phần bình an,

Vì lòng nhân hậu khoan dung,”

Và tôi cũng cố gắng lên trả lời :

“Thưa Ngài, tôi quy hàng rồi,

Tôi chẳng dám chống, lời thối với Ngài.

Trời cho số phận an bài,

Chỉ kẻ mất trí mới hoài công thôi !

1900

Xin Ngài định đoạt phận tôi,

Treo cổ hay giết tùy nơi ở Ngài.

Tôi biết không đổi thay ai,

Đời tôi sắp đặt tương lai ơn Ngài.

Tôi không sống đến ngày mai,

Ngài thời định đoạt nơi tôi số phận,

Cho vui cho sống một thân,

Tôi không tìm thấy nơi tầm tay ai.

Thương tích do tên của Ngài,

Ra tay cứu chữa do Ngài định phân.

1910

Giam giữ tôi làm tù nhân,

Tha cho được sống số phận của tôi.

Tôi nào có dám sai lời,

Tôi nào hờn oán chi nơi trong lòng.

Tôi nghe điều tốt nơi Thần,

Nên tôi chỉ muốn phục tòng mà thôi,

Tim và thân Ngài bảo sai,

Tùy theo ý muốn của Ngài định nên.

Tôi không tha thiết gì hơn,

Lòng tôi tin tưởng được ân huệ Ngài.

1920

Ơn sủng Ngài tôi đợi chờ,

Bởi vì như thế tôi mơ quy hàng.”

Nói rồi quỳ xuống hôn chân,*

Nhưng Thần lại nắm tay lên bảo rằng :

“Ta nghe lời người ăn năn,

Và ta đáp ứng phúc lành cho người,
 Vì lòng luyến ái không nguôi.
 (Mà ta quý mến nơi người) 1927bis
 Vì chẳng như thế, lời nơi người thường.
 Trả lời sự thật không bằng.
 Ta bảo đảm, xác định lòng giúp người. 1930
 Mặc khác người đã đạt thời,
 Khi người đã đến hôn rồi chân ta.
 Kẻ thường chẳng dám lê la,
 Chẳng ai dám đến gần mà đụng chân.
 Kẻ bình thường, kẻ bạo hành,
 Trái ngược quý tộc cao thanh trên đời.
 Ta nhận hầu cận mà thôi,
 Kẻ không nói dối việc nơi nhọc nhằn.
 Phục vụ ta, ta giúp thân,
 Vinh dự cao dưới quyền hành của ta. 1940
 Bằng lòng thầy tốt nơi ta,
 Vị chúa cao cả nhất và tiếng danh.
 Thần Tình Yêu ngọn phượng hồng,
 Ngọn cờ thanh lịch vẫy vùng tung bay.
 Cao cả bản chất đẹp này,
 Nhân ái, thẳng thẳng và đầy cao thanh.
 Ai phục vụ và vinh danh,
 Bất kỳ ai đó tâm thành lắng nghe.
 Không còn suy sụp nào nề. 1950
 Người hèn, người xấu không hề làm suy.
 Không phạm lời giảng dạy này.”
 Và tôi từ đó chân tay cận thân,
 Phục vụ và hãnh diện làm,
 Những lời Ngài dạy ân cần cho tôi.
 Làm tôi sung sướng lòng vui.
 Thần đòi bảo đảm lời tôi thề rằng.
 “Bạn hữu, ta nhận lời nguyện,
 Kẻ này người khác đến thần phục ta,
 Lại rồi phản bội lại ta,
 Những kẻ dối trá gây ra lỗi lầm. 1960
 Nhiều lần lộng giả thành chân,
 Dù ta cảnh cáo, ăn năn chẳng chừa.
 Ta đã biết chúng lọc lừa,
 Chúng đã đặt chuyện cho vừa lòng ta.
 Chúng trả giá đắt việc xảy ra,
 Bây giờ ưu ái lòng ta với người,
 Ta muốn chắc chắn người thôi.
 Ta muốn gắn bó với người vững hơn.
 Để người không thể hứa xuông,
 Để người không thể chối phăng hứa lời. 1970
 (Mà người hứa với ta thôi.)
 Vì lời nói phải đi đôi việc làm.
 Nếu không là tội dối dang,
 Ta muốn người rõ ràng luôn trung thành.”
 “Thưa Ngài, xin vâng.” Tôi rằng :
 “Tôi có biết cách nào chẳng để rồi,

*Bảo đảm lời hứa của tôi,
 Nếu Ngài biết sự thật nơi lời Ngài,
 Ngài đã chiếm được tim tôi,
 Tôi còn có thể tránh thôi được nào. 1980
 Tôi không còn có thể sao,
 Nếu không có được phép cao của Ngài.
 Tim của tôi, chẳng còn tôi,
 Ngài cho điều tốt hay thời xấu đi,
 Ngài cho tôi bất cứ gì,
 Chẳng ai mà lấy được chi uy quyền.
 Ngài đã thiết lập đoàn quân,
 Canh chừng và khiến sai lòng của tôi.
 Nếu Ngài còn lo ngại chi,
 Hãy lấy chìa khóa mang đi trong mình, 1990
 Chìa khóa bảo đảm trung kiên.”
 Thần rằng : “Điểm chính chẳng cần rùm beng,
 Ta đã đồng ý hoàn toàn,
 Phận người đã đặt toàn thân dưới quyền
 Điều khiển ta, cả trái tim,
 Thật là quá đáng nếu còn đòi hơn.”
 Rút trong túi ra đã sẵn sàng,
 Một chìa khóa nhỏ đúc thành xảo tinh.
 Làm bằng vàng, và nói rằng :
 “Đây chiếc chìa khóa đóng tim của người, 2000
 Không cần bảo đảm khác thôi,
 Cất giữ trong nó cả nơi kho tàng.
 Dù nhỏ bé dưới tâm hồn,
 Nó là gia chủ hộp vàng của ta,
 Nó có quyền năng bao la.”
 Thần xoay chìa khóa tà tà dưới tim,
 Khóa tim tôi rất dịu êm,
 Và tôi chẳng thấy gì hơn, nhẹ nhàng. 2008*

(còn tiếp)

CHÚ THÍCH

1675. Cây tầm ma (ortie), cây mọc hoang, lá ngứa tay khi chạm phải, nhưng nấu ăn được, món ăn của nông dân Pháp.

1764. Thật Thà là tên chính, nhưng Thanh Lịch là đặc tính phụ.

1923. Hôn chân : Cử chỉ nghi lễ thời Trung Cổ chứng tỏ “tôi là thuộc hạ của Ngài”.